

Täysistunto

Torstai 5.3.2020 klo 16.00—20.25

2.5. Suullinen kysymys eurooppalaisesta taakanjaosta maahanmuuttotilanteissa (Anders Adlercreutz r)

Suullinen kysymys SKT 22/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan kokonaisuuteen on esittänyt myöskin RKP kysymyksen. — Edustaja Adlercreutz.

Keskustelu

16.28 **Anders Adlercreutz r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Situationen i Grekland är akut. EU:s inrikesministrar träffades i går i Bryssel för att diskutera landets situation till följd av Turkiets besked att öppna gränserna trots att vi har ett gränsavtal. Flyktingkrisen och dess efterverkningar visar att det behövs ett rättvist system också för ansvarsfördelning inom EU.

Arvoisa puhemies! EU-maiden sisäministerit keskustelivat eilen Kreikan tilanteesta Turkin päätettyä avata Euroopan puoleisen rajansa. Yhteistä maahanmuuttopolitiikkaa ei ole, ja Kreikalla on ollut vaikeuksia saada tilanne hallintaan.

Suomen hallituksen linja on tässä hyvä: EU:n ulkorajojen suojeleminen kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittaen on ensiarvoisen tärkeää. Ministeri Ohisalo on ollut lausunnoissaan harvinaisen selkeä, ja on valitettavaa, että [Naurua] tässä yritetään levittää disinformaatiota asiasta. Sen sijaan, että hämmennetään, sen sijaan, että vuodetaan, olisi tärkeää löytää kokonaisvaltainen eurooppalainen lähestymistapa ongelman ratkaisemiseksi. Kysyn siksi ministeri Ohisalolta: On puhuttu taakanjaosta, ja sehän olisi Suomen kaltaisen reunavaltionkin [Puhemies koputtaa] intressissä. Missä nämä keskustelut ovat? Voidaanko tässä asiassa päästä eteenpäin niin että voitaisiin yhdessä hallita näitä tilanteita?

16.30 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. On todella juuri näin, kuten edustaja Adlercreutz sanoo, että Suomi on siellä eilisessä kokouksessa ja ennen sitä ajanut sitä yhteistä hallituksen linjaa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Mikä se on?] että ulkorajavalvonnasta pidetään kiinni ja ihmisoikeussovimuksia ja kansainvälisiä sopimuksia noudatetaan, [Paavo Arhinmäki: Vastustaako joku tätä? — Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] ja sinne sisäministeriön yhteiseen lausumaan myös saatiin tästä tärkeä näkökulma.

Se, mihin viittasin aiemmin: Olen jo päässyt tapaamaan [Hälinää — Puhemies koputtaa] uutta komissaaria Ylva Johanssonia, joka vastaa tästä uudesta maahanmuuttopaketi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2020 vp

ta, sen lisäksi komissaari Urpilaisella on tärkeä rooli siinä, miten EU:n ulkosuhteet tähän linkittyvät, ja olen myös Margaritis Schinasin kanssa, joka vastaa varapuheenjohtajana komissiossa näistä maahanmuuttokysymyksistä, päässyt keskustelemaan. Ja näillä komissareilla on erittäin korkealla prioriteettilistallaan se, että tämä uusi maahanmuuttopaketti tuodaan tulevien kuukausien aikana meille keskusteluun neuvostoon, parlamenttiin, ja sitten yritämme löytää yhteistä näkemystä siinä. [Juha Mäenpää: Te ajatte kaksilla rattaila!] Liian kauan on Euroopassa jo odotettu. Nyt täytyy saada pysyviä ratkaisuja.

16.31 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minulla on ollut se käsitys, että edustaja Zyskiewicz oli tarkistanut, että tämä ministeri Ohisalon kuuleminen suuressa valiokunnassa ei ollut vaiteliaisuuspyynnön alainen, [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja siksi myös edustaja Talvitie siihen tässä viittasi.

Mutta tähän itse pääasiaan: Minua kyllä harmittaa, että tässä puhumme nyt niin pahasti toistemme ohi. [Paavo Arhinmäki: Kyllä! Samaa mieltä!] Mielestäni myös sieltä aitiosta aika ylimieliselläkin tavalla kierretään tätä pääkysymystä. Me varmasti ministeri Ohisalon kanssa molemmat tiedämme, että tämä ei sillä pelkällä Frontexin mandaatin toistamisella selviä. On aivan selvä tilanne, että siellä ollaan ainutlaatuisessa, ristiriitaisessa tilanteessa. Ensimmäistä kertaa on Frontex-operaatio, jossa käytännössä isäntämaa, jolla on myös johdostuu kansainvälisestä koalitiosta tietyin reunaehdoin, toimii aivan eri pelisääntöin kuin on perinteisesti toimittu eli ei todella kuukauteen ota.

Se iso kysymys nyt on hallitukselle, se poliittinen kysymys — oikeus ratkaisee oikeudelliset kysymykset — on se, oletteko te sitä mieltä, että meidän kannattaa omaksua Euroopassa linja, jossa silloin, kun naapuri käyttää selvästi pelin välineenä, painostuksen välineenä ihmisten [Puhemies: Aika!] työntämistä rajalle, voidaan peli viheltää poikki määräaikaisella keskeyttämisellä, jolla tähän peliin puututaan. Vai oletteko te sitä mieltä, että [Puhemies: Aika!] näin ei voida tehdä kuten Kreikka haluaa?

16.32 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella hybridi vaikuttamista pidettiin eräänä keskeisimpänä teemanä keskusteluissa muiden jäsenvaltioiden kanssa. Kävimme muun muassa harjoitusluonteisia keskusteluja siitä, kuinka jäsenvaltiot yhdessä toimivat tilanteissa, joissa oletetaan vieraan valtion hybridi vaikuttamista tapahtuvan meidän alueellamme. Tämä loi myös mahdollisuuksia ehkä varautua tällaiseen tilanteeseen. Ja tässäkin tilanteessa muun muassa EU:n pelastuspalvelumekanismi on aktivoitu, ja sitä yhteistä eurooppalaista mekanisme tässä nyt voidaan käyttää.

Vielä ehkä nostan sen, että Frontexin toiminnasta vastaa toki pääjohtaja. Viime kädessä pääjohtajalla on vastuu keskeyttää sellaiset operaatiot, jotka eivät vastaa kansainvälistä ja EU-oikeutta, ja on niin, että jos siellä Kreikassakin tällaisia operaatioita olisi, niin pääjohtaja on siitä viimesijaisessa vastuussa. Ja Kreikan hallitus on myös vastuussa Euroopan unionin ihmisoikeustuomioistuimelle. Me emme Suomen hallituksena voi sanoa, mitä Kreikan hallitus voi tehdä. Me voimme edistää yhteisiä eurooppalaisia näkemyksiä.

16.33 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pakolaisuutta koskeva kansainvälinen sopimusjärjestelmä luotiin hyvin toisenlaiseen maailmaan. Sen tarkoitus ei ollut mahdollistaa satojentuhansien tai miljoonien ihmisten kansainvaelluksia mantereelta toiselle. Sopimusten perinteiset tulkinnat eivät vastaa tämän päivän realiteet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2020 vp

teja. Kyvyttömyys ja haluttomuus ymmärtää näitä realiteetteja on suurin este toimivan turvapaikkapolitiikan tiellä.

Kreikka on invaasion kohteena. Rajan yli ei pyri Syyrian sotaa pakenevia naisia ja lapsia vaan Turkin liikkeelle ajamia nuoria miehiä, jotka huutavat Allahu akbaria. [Välihuutoja] Tulijat eivät lopu vastaanottamalla, ja tällainen maahanmuutto on tuhoisaa Euroopan maiden taloudelle ja yhteiskuntajärjestykselle ja eurooppalaisten turvallisuudelle. Nämä ovat realiteetit, ministeri Ohisalo.

Kysymys kuuluu: Ymmärrätkö te näitä realiteetteja? Ymmärrätkö te, että sopimusten nykyiset tulkinnat tuhoavat monen muun asian lisäksi koko turvapaikkajärjestelmän uskottavuuden?

16.35 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä vastakysymyksenä voin kysyä, että ymmärrätkö te, että olemme sitoutuneet [Perussuomalaisten ryhmästä: Vastatkaa! — Hälinää — Puhemies koputtaa] kansainvälisiin sopimuksiin. Sen lisäksi voisin sanoa, mikä ei ehkä teille ole käynyt selväksi, että on viranomaisten tehtävä siellä rajalla sitten katsoa, ketkä ihmiset ovat oikeutettuja siihen turvapaikkamenetelyyn, ketkä laitetaan suoraan käännätysoireisiin. [Välihuutoja] Muun muassa tätä työtä siellä suomalaiset rajavartijat kreikkalaisten tukena tekevät.

16.35 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienen maan turvahan ovat kansainväliset sopimukset. Pienen maan, kuten Suomen, etu on se, että on olemassa kansainvälisiä sopimuksia ja että niitä noudatetaan. Nyt tämä tilannehan, joka on Turkissa, sekä etelärajalla että Turkin ja Kreikan välisellä rajalla, on pitemmän päälle kestävä, ja siihen on löydettävä jonkinlainen pitempiaikainen ratkaisu. Pyytäisin nyt joko pääministerin sijaista tai sisäministeriä valottamaan sitä, minkätyyppistä pitempiäaikaista ratkaisua Suomi on ajamassa, jotta tässä ei jouduttaisi toimimaan tavallaan kädestä suuhun ja koko ajan semmoisen akuutin kriisin, akuuttien menettelytapojen keskellä.

16.36 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset kysymyksestä. Kuten aiemmin viittasin, uudet komissaarit ovat tuomassa tämän uuden maahanmuuttopaketin meille keskusteluun. Aiempi paketti on lähtenyt muun muassa seitsemästä eri lainsäädäntökokonaisuudesta. Siellä pohditaan, kuinka Dublin-säännöstöä voidaan uudistaa — onko sillä ensimmäisellä jäsenvaltiolla aina viimesijainen vastuu tästä turvapaikanhakijasta — ja toisaalta pohditaan myös, kuinka turvapaikanhakijat rekisteröidään yhdenmukaisella tavalla Euroopan unionin tasolla ja kuinka nämä turvapaikkaprosessit Euroopan unionin tasolla yhdenmukaistetaan jatkossa paremmiksi ja jouhevimmiksi, myös niin, että laatu ja oikeusturva näkyvät siellä prosesseissa. Muun muassa näitä asioita on käsitelty tämä aiempi paketti, ja voisin kuvitella — meillä hallituksella ei vielä ole sitä uutta pakettia — että sieltä aiemmasta paketista otetaan hyviä osia toivottavasti tähän uuteen, ja käydään niistä sitten yhdessä keskustelua.

Meidän pitää johdonmukaistaa eurooppalaista politiikkaa. Meidän täytyy keskustella siitä, miten me turvaamme myös näitä meikäläisiä ulkorajavaltioita, niin ettei yksikään valtio ei jää yksin, ja sen takia Suomi on tässä proaktiivisesti [Puhemies koputtaa] halunnut näyttää tukeaan [Puhemies: Aika!] paitsi Kreikalle myös Kyprokselle ja esimerkiksi Italialle ja Maltalle vastaanottaessaan näitä suojaa hakevia ihmisiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2020 vp

16.37 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kulmuni, sanoitte, että Suomi tukee Kreikkaa. Ministeri Ohisalo, eilisessä suuren valiokunnan kokouksessa, jossa ei pyydetty vaitiota, [Välihuutoja] te sanoitte, että Suomi ei tue Kreikkaa siinä, että pyritään estämään näitä ihmisiä pääsemästä Kreikkaan hakemaan turvapaikkaa. Nämä kaksi kantaa — Suomi tukee Kreikkaa, mutta ministeri Ohisalon mukaan Suomi ei kuitenkaan tue Kreikkaa siinä, mitä se nyt tekee — ovat ristiriidassa keskenään, ja tästä ei nyt näköjään saada selvyttä. Ministeri Ohisalo, voisitteko lopettaa venkoilun tässä asiassa ja vastata [Puhemies koputtaa] yksiselitteisesti siihen kysymykseen, tukeeko Suomi Kreikkaa siinä, että se ei kuukauteen ota vastaan turvapaikkahakemuksia ja pyrkii estämään näitä ihmisiä, jotka tulevat Turkista, hakemasta turvapaikkaa Kreikasta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat kansanedustajat, ennen kuin annan ministerille vastauspuheenvuoron, niin totean, että täällä ei käydä keskustelua valiokuntien sisäisistä keskusteluista. [Vasemmalta: Juuri näin! — Ben Zyskowicz: Kyllä käydään! — Timo Heinonen: Mikä estää? — Vasemmalta: Yhteiset pelisäännöt!]

16.39 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän erittäin paljon puhemiehen huomiosta, sillä tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun valiokuntien luottamuksellisia keskusteluja levitellään täällä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Kuten jo aiemmin totesin, on niin, että Suomi tukee Kreikkaa noudattamaan velvoitteitaan, noudattamaan kansainvälisen oikeuden mukaisia velvoitteitaan. Mihinkään laittomuuksiin suomalaiset viranomaiset eivät voi osallistua. Tämä ei ole pelkästään hallituksen näkemys, tämä on selkeästi jokaiselle viranomaiselle selvä asia. Tämä lukee jokaisen viranomaisen verkkosivuilla, jos sen verran haluatte käydä tutustumassa tähän asiaan. [Jussi Halla-aho: Suomi ei siis tue Kreikkaa?]

16.39 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitetaan nyt siitä, että täytyy ymmärtää se, että Syyriassa on valtava humanitääriin kriisi: Venäjä pommittaa, Assad hyökkää, ja nyt Turkki on siellä sotimassa. EU:n ja Suomen sen osana pitää määrätietoisesti toimia, että tuo konflikti, se juurisyy, saadaan purettua.

Sitten sinne rajalle, tai paremminkin Suomen hallitukseen: Tässä on, kuten edustaja Zyskowicz kuvasi, täydellinen ristiriita hallituksen sisällä. Minä kysyn nyt pääministerin sijaiselta, ministeri Kulmunilta: tukeeko Suomen hallitus Kreikan toimia olla ottamatta vastaan turvapaikkahakemuksia kuukauden ajan vai ei? Me tarvitsemme tähän selkeän vastauksen, kyllä vai ei. Ne ovat niiden kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vastaisia toimia, mutta tuemmeko me niitä vai emme. [Sari Sarkomaa: Eduskunnalla on oikeus tietää!]

16.40 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unioni ja Suomi osana Euroopan unionia tukee aivan yksimielisesti Kreikkaa. Kreikka hoitaa tällä hetkellä ulkorajavalvontaa, ja Suomi hoitaa omalta osaltaan ulkorajavalvontaa, jos meidän ulkorajallamme jotain olisi. EU:lla on tähän vain yksi yhteinen kantata, [Oikealta: Hallituksella on kaksi!] ja samalla EU aina noudattaa myös kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeuksia, ja niitä myös Suomi tietenkin painottaa. Suomi painottaa sekä ulkorajavalvontaa että kansainvälistä oikeutta. [Ben Zyskowicz: Mutta kun ne on ristiriidassa, niin kumpaa sitten?] Kuten täällä on todettu, pienen valtion jos kenen kannattaa niitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2020 vp

myös painottaa. Me kannamme vastuuta erittäin pitkästä eurooppalaisesta ulkorajasta, joten tämä on hyvin tärkeä kysymys myös Suomelle, että Euroopan unioni on tässä asiassa yhtenäinen, ja tätä ei voi liiaksi teroittaa. Nämä eivät voi olla toistensa vastakohtia, vaan ne pitää pystyä yhdistämään. [Ben Zyskowicz: Mutta kun ne on!] Se on myös Suomen hallituksen linja, että ulkorajoja valvotaan kyllä ja että ihmisoikeuksia, kansainvälistä oikeutta noudatetaan samoin.

16.41 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä 2016 solmittu niin sanottu EU—Turkki-pakolaissopimus ei ole varsinaisesti kansainvälisen oikeuden mukainen sopimus vaan jäsenvaltioiden ja Turkin välinen julkilausuma. Julkilausumaa voi hyvin kutsua julkiseksi ihmiskauppadiiliksi, jossa vaihdetaan henkilö henkilöstä rahaa vastaan, kun Turkille luvattiin 5—6 miljardin euron edestä tukea. [Jussi Halla-aho: Juuri näin!] Tukea on maksettu tähän mennessä 3,3 miljardia, joten siinä, missä Turkki ei ole pitänyt lupaustaan, niin ei EU:llakaan ole henkselien paukuttamiseen syytä. EU-maat ovat epäonnistuneet kehittämään oikeudenmukaista ja sitovaa keskinäistä vastuunjakoa hädänalaisten ihmisten auttamiseksi. Esimerkiksi Turkissa on maailman suurin pakolaisväestö, 3,7 miljoonaa ihmistä. Heistä noin 2,4 prosenttia eli reilut 90 000 ihmistä olisi UNHCR:n mukaan pikaisen avun tarpeessa, ja heitä voisi parhaiten auttaa kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta. Kriittistä apua kaipaa myös Kreikan leireillä moni ihminen.

Rajavalvontaa voidaan tehostaa ja voimalla pullistella, mutta pakolaisuuden juurisyyt ja [Puhemies: Aika!] kokonaisuutta se ei ratkaise. [Puhemies: Kysymys!] Kysynkin: onko Suomella valmiutta edistää Euroopassa mallia, jossa kiintiöpakolaisjärjestelmää lähdettäisiin kehittämään toimintamalliksi, [Puhemies: Aika!] jossa apua nopeasti kohdennettaisiin heille, jotka sitä kriittisimmin tarvitsevat? [Eduskunnasta: Siinä oli järki!]

16.43 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan esimerkkinä Suomen päätöksen vastaanottaa nämä 175 turvapaikanhakijaa. [Oikealta: Se on eri asia! — Sari Sarkomaa: Ministeri vastaa aina eri kysymykseen, kun pitäisi vastata eduskunnan kysymykseen!] He eivät ole kiintiöpakolaisjärjestelmässä, mutta Suomi katsoi myös tässä, että on tärkeää [Hälinää — Puhemies koputtaa] erittäin vaikeassa asemassa olevia alaikäisiä, yksin saapuneita ja yksinhuoltajaperheitä ja muita haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä auttaa. Sen lisäksi Suomen hallitus, kuten jo aiemmin sanoin, on sitoutunut siihen, että tarkastelemme kiintiöpakolaisjärjestelmää sillä välillä, että 750:stä voimme korottaa järjestelmää 1 050:een. Tälle vuodelle kiintiö on 850. Tulemme budjettikeskustelujen alla käymään keskustelun myös ensi vuodelle siitä, onko sitten mahdollista kiintiöpakolaisjärjestelmää korottaa. [Oikealta: Rahaa riittää!] Sen lisäksi ajattelen, että Suomi voi hyvin osallistua niihin keskusteluihin, joissa pohdimme erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten auttamista.

16.44 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa olen päässyt kuulemaan erilaisia asiantuntijoita, ja erään asiantuntijan kertoman mukaan sinne Turkin Idlibiin on viety ympäri Syyriaa useita erilaisia aseellisia ja radikaaleja ryhmiä. Kysynkin hallitukselta seuraavaa: miten te olette huomioineet Turkin roolin Idlibin alueen hallinnassa erityisesti alueella olevien, muualta Syyriasta alueelle siirrettyjen kappinallisten toiminnan ja liikkumisen kontrolloimisessa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 18/2020 vp

16.44 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Syyrian sota on jatkunut jo vuosia, ja tietenkin on erittäin tärkeää, että siellä saataisiin välittömästi tulitauko aikaan, sota loppumaan, koska se on tietenkin se alkuperäinen syy, miksi Turkki esimerkiksi kantaa isoa vastuuta siitä, että maassa on lähes neljä miljoonaa pakolaista Syyriasta. Tilanne Idlibissä on muodostumassa humanitääriseksi kriisiksi. [Sari Sarkomaa: Ollut sitä pitkään!] Siellä on muistini mukaan miljoona siviiliä, joten on erittäin tärkeää, että ne ponnistelut rauhan saavuttamiseksi mahdollisimman pian menestyisivät hyvin.

On myös niin, että Turkki ei voi käyttää ihmisiä hybridisodankäynnin keinona. Tähän on esimerkiksi sisäministeriöiden kokouksessa eilen myös vahvasti kiinnitetty huomioita, että tämä ei voi olla hyväksyttävää, joten on tietenkin tärkeää, että paitsi rauhanponnisteluissa päästään eteenpäin — saadaan siinä Turkin ja Kreikan rajakysymyksessä selkeä yhtenäinen toimintakenttä ja linjaus — [Puhemies koputtaa] myös siinä, että loppuviimein tämä sota saadaan päättymään.

Kysymyksen käsittely päättyi.